

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122.
4. Предпринимательское право Украины: учебник / Р. Б. Шишка, А. М. Сытник, В. Н. Левков и др. / под общ. ред. Р. Б. Шишки. – Х.: Эспада. – 2001. – С. 162.
5. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 293.
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.
7. Про патентування деяких видів підприємницької діяльності: Закон України від 23 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 20. – Ст. 82.
8. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
9. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
10. Про стандартизацію і сертифікацію: Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 27. – Ст. 289.
11. Про забезпечення санітарного і епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.

УДК 347.12(043.2)

Подлісник І. С., студент,
Економіко-правовий факультет,
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, м. Одеса
Науковий керівник: Стукаленко О. В., д.ю.н., доцент

НОТАТКИ ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТУРОПЕРАТОРА ПО ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ АВІАЦІЙНИМ ТРАНСПОРТОМ

Правовим підґрунтям відповідальності туроператора по договору про надання туристичних послуг є Цивільний кодекс України (далі – ЦК України). Загальні правові наслідки порушення зобов'язань в зазначеній сфері визначено в ст. 611 ЦК України [1], а спеціальні правові наслідки передбачаються спеціальними нормативними актами: а) Господарським кодексом України (сфера регулювання взаємовідносин туроператора та турагента) (ст. 296)

[2]; б) Законом України «Про туризм»; в) Законом України «Про захист прав споживачів» (в частині правового регулювання споживання різного роду послуг, зокрема, туристичних, та право споживача відмовитись від продукту неналежної якості) [3]; г) Наказом Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу» від 30 листопада 2012 р. № 735 [4]; д) іншими нормативно-правовими актами щодо окремих аспектів туристичної діяльності в Україні; е) агентським договором (стосовно комерційного посередництва).

Так, Наказ Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу» від 30 листопада 2012 р. № 735 передбачає, що перевізник (туроператор), за винятком перевізника, який здійснює виключно чартерні рейси з бізнес-метою, встановлює свої правила повітряних перевезень пасажирів і багажу (державною мовою), спрямовані на підвищення ефективності та якості перевезень, які не можуть містити стандартів чи нормативів якості, відповідальності за обслуговування пасажирів, нижчих за рівень установлених вимог, передбачених українським законодавством, попередньо погодивши їх з уповноваженим органом з питань цивільної авіації [4].

Відповідно до ст. 20 Закону України «Про туризм», туроператор несе перед туристом відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування авіаційним транспортом, крім окремо встановлених законом випадків. Наприклад, невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося з вини туриста [5].

За змістом ст. 611 ЦК України, у разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором або законом, зокрема: припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору; відшкодування збитків та моральної шкоди. Тобто, враховуючи, що договором про надання туристичних послуг, туроператор бере на себе зобов'язання забезпечити надання туристу туристичного продукту на умовах, визначених договором, а турист зобов'язується оплатити цей продукт, який має відповідати всім погодженим сторонами вимогам, відповідальність за ст. 611 ЦК України настає у випадку недотримання умов щодо погодженої якості туристичного продукту [1].

Організація туристичної діяльності базується виключно на договірних взаємовідносинах. В. І. Гостюк зазначає, що саме договори є визначальною і по суті єдиною правовою формою

партнерських взаємин [6, с. 163-164]. Тому, хоча договір про надання туристичних послуг авіаційним транспортом може укладатися як безпосередньо туристом (споживачем) та туроператором, так і турагентом від імені туроператора з туристом (споживачем) за умови попереднього укладення агентського договору, але відповідальність, за наявності вини саме в діях турагента, несе туроператор, а не турагент. Так, договір про надання туристичних послуг укладає турагент від імені, за рахунок та під контролем туроператора на підставі агентського договору. Виходячи з норм Закону України «Про туризм», укладення договору про надання туристичних послуг турагентом від свого імені неможливе, оскільки останній не вправі займатись туроператорською діяльністю [5].

Права та обов'язки, відповідальність сторін та інші умови договору між туроператором і турагентом визначаються відповідно до загальних положень про агентський договір, якщо інше не передбачено договором, укладеним між ними, а також цим Законом [5].

Як вважає Р. І. Яворський, при вирішенні питання про застосування відповідальності туроператора в судовому порядку, судам слід з'ясувати причини неналежного надання туристичної послуги. Якщо причиною неналежного надання послуги стала недостовірна інформація, надана турагентом, то відповідальність повинен нести не туроператор, а особа, на яку було покладено такий обов'язок, – турагент [7, с. 15]. Така позиція Р. І. Яворського узгоджується із принципом справедливості при вирішенні справи в порядку цивільного процесуального законодавства України, проте, як вбачається із судової практики, суд, при вирішенні спорів, пов'язаних із невиконанням чи неналежним виконанням договорів про надання послуг, стягує збитки з туроператора, що відповідає положенням Закону України «Про туризм» та ЦК України. Так, у випадку виникнення спору про відшкодування збитків у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням умов договору про надання туристичних послуг, позов пред'являється до відповідача – туроператора, турагент бере участь у справі як третя особа.

Як свідчить судова практика, при вирішенні спорів, що виникають із договорів про надання послуг авіаційним транспортом, туроператор несе відповідальність за дії чи бездіяльність третіх осіб, безпосередніх надавачів послуг [7, с. 15]. Наприклад, справа «Про стягнення сплачених грошей туристом з туроператора напряду, а не зі зниклого турагентства, якщо його права були порушені, а послуги не надані» № 752/11640/15-ц, за позовом

фізичної особи до туроператора, де третьою особою є турагент [8]. При розгляді справи № 752/11640/15-ц, незважаючи на те, що представник туроператора заперечував проти позивних вимог у зв'язку із тим, що турагент не виконав умови агентського договору, що призвело до невиконання умов договору про надання туристичних послуг перевезення авіаційним транспортом, судом було задоволено позовні вимоги та стягнуто суми збитків з туроператора, оскільки, згідно умов договору про надання туристичних послуг, відповідальним за ці послуги є саме туроператор та грошові кошти за послуги були перераховані на рахунок туроператора і є власністю туроператора. Необхідно звернути увагу, що по справі № 752/11640/15-ц з рішенням суду першої інстанції погодився суд апеляційної інстанції [9]. В даному випадку, наступна відповідальність з відшкодування збитків турагентом туроператору в порядку регресу настає при вирішенні спору в судовому порядку, де позивачем вже виступає туроператор, а відповідачем – турагент. При цьому, предмет спору є зовсім іншим (невиконання агентського договору), і, за загальним правилом, цей спір вже підпадає під юрисдикцію господарських судів.

Необхідно також зазначити, що при зверненні до суду за захистом порушеного неналежним виконанням або невиконанням умов договору про надання туристичних послуг авіаційним транспортом, в позовній заяві позивача (туриста) до туроператора може поєднуватися кілька вимог як майнового, так і немайнового характеру. Наприклад, може бути пред'явлена вимога про визнання недійсним договору про надання туристичних послуг (або окремих положень такого), відшкодування матеріальної шкоди, відшкодування моральної шкоди. В цьому і полягає актуальність подальших досліджень тристоронніх відносин цивільно-правової відповідальності між туроператором, турагентом і туристом (споживачем) задля узгодження із принципом справедливості та наявності вини суб'єкта як однієї з умов застосування до такої відповідальності.

Окремо необхідно зазначити, що відповідальність туроператора за договором про надання туристичних послуг врегульовано Законом України «Про захист прав споживачів», у ст. 10 якого передбачено право споживача (в даному випадку – споживача туристичного продукту) відмовитися від договору про виконання робіт (надання послуг) і вимагати відшкодування збитків, якщо виконавець своєчасно не приступив до виконання зобов'язань за договором або виконує роботу так повільно, що закінчити її у визначений строк стає неможливим [3].

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
4. Про затвердження Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу: наказ Міністерства інфраструктури України від 30 листопада 2012 р. № 735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2219-12>.
5. Про туризм: Закон України від 5 вересня 1995 р. № 324/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
6. Гостюк В. І. Договірне регулювання відносин у сфері надання туристичних послуг [Текст] / В. І. Гостюк // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 1. – С. 163-168.
7. Яворський Р. І. Договір про надання туристичних послуг [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Р. І. Яворський; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2015. – 19 с.
8. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56498625>.
9. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58130886>

УДК 349.418 (043.2)

Федорець Г. В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Корнєєв Ю. В., к.ю.н., доцент

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ОХОРОНИ ЗЕМЛІ

Держава Україна в особі Верховної Ради захищає інтереси народу України. Насамперед Україна має територію та охороняє її. Для цього охорона землі затверджена в Конституції України.

Згідно з Конституцією України земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника